3.3.2026

Lausunto hallituksen kertomuksesta kielilainsäädännön soveltamisesta 2025
K 20/2025 vp

Varsinais-Suomen hyvinvointialue (Varha) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen kertomuksesta kielilainsäädännön soveltamisesta 2025 ja esittää lausuntonaan seuraavaa, erityisesti kertomuksen lukuun 7 viitaten.

Kaksikielisten hyvinvointialueiden välinen yhteistyösopimus

Kaksikielisten hyvinvointialueiden välinen yhteistyösopimus on ollut voimassa vuoden 2025 alusta. Sopimus koskee työnjakoa ja yhteistyötä sellaisten ruotsinkielisten palvelujen osalta, joiden järjestäminen edellyttää alueiden välistä yhteistyötä palvelujen vaativuuden, harvinaisuuden tai kustannusten vuoksi. Lain mukaan Varha vastaa sopimuksen valmistelun yhteensovittamisesta.

Ensimmäisen vuoden aikana yhteistyön rakenteet ovat vakiintuneet, ja Varha on koonnut yhteisen seurantaraportin hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin raportoinnin sekä yhteistyösopimuksen verkostoryhmän työn pohjalta. Palvelusopimuksia on tehty ensisijaisesti ruotsinkielisissä vammaispalveluissa. Samalla yhteistyö on vielä kehitysvaiheessa, ja sitä on tarpeen laajentaa useampiin palveluihin. Palveluja, joissa tarjonta ja kysyntä vaikuttavat kohtaavan, ovat raportin mukaan ainakin päihdehuollon laitoshoito, adoptioneuvonta ja ikääntyneiden asumispalvelut. Raportti on toimitettu kansalliskielilautakuntien käyttöön ja tiedoksi STM:lle.

Varha jakaa kielikertomuksessa esitetyn näkemyksen siitä, että yhteistyösopimuksen mahdollisuuksia ei ole vielä täysimääräisesti hyödynnetty. Jotta yhteistyösopimus tuottaisi entistä selkeämpiä tuloksia, yhteistyösopimuksen verkostoryhmän työn tulee jatkua samassa hyvässä hengessä kuin tähänkin asti, ja sopimuksen tunnettuutta tulee vahvistaa organisaatioiden sisällä.

Ruotsinkieliset vammaispalvelut

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen myötä ruotsinkielisten vammaispalvelujen järjestäminen on muuttunut koko maassa. Muutos on ollut laaja ja edellyttää edelleen hyvinvointialueiden välistä yhteensovittamista.

Varha tuottaa tällä hetkellä ruotsinkielisiä vammaispalveluja useissa eri palvelumuodoissa ja on keskittänyt erityisosaamista Paraisten asiantuntija- ja kehittämiskeskukseen. Palveluja tarjotaan sekä oman alueen asiakkaille että muiden kaksikielisten hyvinvointialueiden asiakkaille yhteistyösopimuksen puitteissa. Osa palveluista tuotetaan liikkuvina palveluina asiakkaan asuinpaikkakunnalla.

Varha pitää erittäin tärkeänä, että ruotsinkielinen erityisosaaminen säilyy ja kehittyy myös uudessa rakenteessa. Palveluja kehitetään jatkuvassa vuoropuhelussa muiden sopimusosapuolten kanssa, ja Varha tarjoaa myös ruotsinkielistä vammaispalveluiden täydennyskoulutusta. Uutena panostuksena Varhassa suunnitellaan lasten tutkimus- ja lyhytaikaishoidon yksikköä, jonka on tarkoitus valmistua vuonna 2028.

Kielellisten oikeuksien toteutumisen edellytyksiä

Kolmen ensimmäisen toimintavuoden kokemusten perusteella Varha katsoo, että seuraavat valtakunnalliset toimenpiteet vahvistaisivat kielellisten oikeuksien toteutumisen edellytyksiä:

- Valtion viranomaisten kaksikielisen profiilin vahvistaminen sekä riittävien resurssien varmistaminen, jotta voivat julkaista ohjeensa ja aineistonsa rinnakkain suomeksi ja ruotsiksi.
- Kielikoulutuksen vahvistaminen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen koulutuksissa siten, että valmistuvilla on riittävät kansalliskielten taidot. Riittävät kielitaidot ovat potilas- ja asiakasturvallisuuskysymys.
- Kansallisesti yhtenäisten indikaattorien kehittäminen kielellisten oikeuksien seurantaan, jotta seuranta olisi valtakunnallisesti vertailukelpoista ja systemaattista.o_

Riittävän ruotsin kielen taidon omaavan henkilöstön saatavuus on keskeinen edellytys kielellisten oikeuksien toteutumiselle käytännössä. Yhä monikielisemmässä toimintaympäristössä on tärkeää, että valtakunnallinen ohjaus korostaa selkeästi suomea ja ruotsia lakisääteisenä lähtökohtana.

Lopuksi Varha korostaa, että kielelliset oikeudet ovat perusoikeuksia, joiden toteutuminen edellyttää määrätietoista työtä, yhteistyötä ja valtakunnallista tukea.

Kunnioittavasti

Karin Simola
kaksikielisten palveluiden johtaja
Strategisen johdon yksikkö
Varsinais-Suomen hyvinvointialue

3.3.2026

Utlåtande om regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2025
(K 20/2025 vp)

Egentliga Finlands välfärdsområde (Varha) tackar för möjligheten att lämna utlåtande om regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2025 och önskar som utlåtande framföra följande, särskilt med hänvisning till berättelsens kapitel 7.

Samarbetsavtalet mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena

Samarbetsavtalet mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena har varit i kraft sedan början av 2025. Avtalet gäller arbetsfördelning och samarbete i fråga om sådana svenskspråkiga tjänster vars ordnande förutsätter samarbete mellan områdena på grund av tjänsternas krävande karaktär, sällsynthet eller kostnader. Enligt lag ansvarar Varha för samordningen av utarbetandet av avtalet.

Under det första året har strukturer för samarbetet etablerats och Varha har sammanställt en gemensam uppföljningsrapport utgående från välfärdsområdenas och Helsingfors stads rapportering och nätverksgruppens arbete. Serviceavtal har främst ingåtts om svenskspråkig funktionshinderservice. Samtidigt är samarbetet ännu under utveckling och det finns behov av att bredda det till flera tjänster. Tjänster där utbud och efterfrågan verkar mötas är enligt rapporten åtminstone institutionsvård för missbrukare, adoptionsrådgivning och boendeservice för äldre. Rapporten har skickats till nationalspråksnämndernas förfogande och till kännedom till SHM.

Varha delar den uppfattning som framförs i språkberättelsen om att samarbetsavtalets möjligheter inte ännu har realiserats fullt ut. För att samarbetsavtalet ska ge ännu tydligare resultat behöver samarbetsavtalets nätverksgrupps arbete fortsätta i samma goda anda som hittills, och kännedomen om avtalet stärkas inom organisationerna.

Svenskspråkig funktionshinderservice

I och med social- och hälsovårdsreformen har organiseringen av den svenskspråkiga funktionshinderservicen förändrats i hela landet. Omställningen har varit omfattande och kräver fortsatt samordning mellan välfärdsområdena.

Varha producerar i dag svenskspråkig funktionshinderservice inom många olika serviceformer och har samlat specialkompetens inom expert- och utvecklingscentret i Pargas. Tjänsterna erbjuds både till klienter inom det egna området och till klienter i andra tvåspråkiga välfärdsområden inom ramen för samarbetsavtalet. En del av tjänsterna erbjuds mobilt, på klientens boendeort.

Varha ser det som mycket viktigt att den svenskspråkiga specialkompetensen bevaras och utvecklas också i den nya strukturen. Tjänsterna utvecklas fortgående i dialog med övriga avtalsparter, och Varha erbjuder även fortbildning på svenska inom funktionshinderservice. En ny satsning inom Varha är en barnenhet för undersökning och korttidsvård som planeras stå färdig år 2028.

Förutsättningar för att de språkliga rättigheterna ska förverkligas

Utgående från erfarenheterna från de tre första verksamhetsåren anser Varha att följande åtgärder på nationell nivå skulle stärka förutsättningarna att förverkliga de språkliga rättigheterna:

- Att stärka de statliga myndigheternas tvåspråkiga profil och säkerställa att det finns tillräckliga resurser för dem att parallellt publicera av material och anvisningar på finska och svenska.
- Att stärka språkutbildningen inom social- och hälsovårds- samt räddningsutbildningarna så att utexaminerade har tillräckliga kunskaper i de inhemska språken. Tillräckliga språkkunskaper är en patient- och klientsäkerhetsfråga.
- Att utveckla nationellt enhetliga indikatorer för att följa upp de språkliga rättigheterna, så att uppföljningen på nationell nivå blir jämförbar och systematisk.

Tillgången till personal med tillräckliga kunskaper i svenska är en grundläggande förutsättning för att de språkliga rättigheterna ska kunna tillgodoses i praktiken. I en alltmer mångspråkig omgivning är det viktigt att den nationella styrningen tydligt betonar att finska och svenska är den lagstadgade utgångspunkten.

Avslutningsvis betonar Varha att de språkliga rättigheterna är grundläggande rättigheter som förutsätter målmedvetet arbete, samarbete och nationellt stöd.

Högaktningsfullt

Karin Simola
direktör för tvåspråkig service
Enheten för strategisk ledning
Egentliga Finlands välfärdsområde